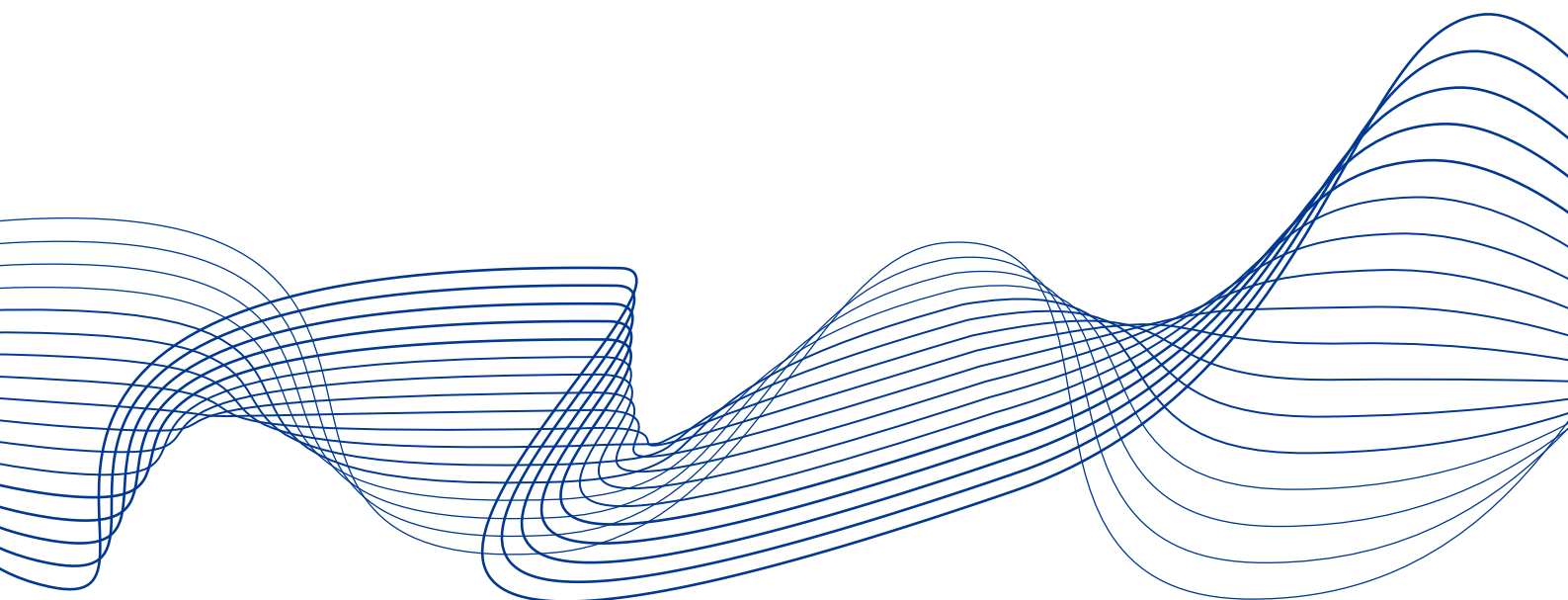

Výroční zpráva

2023

ESRB

Evropská rada pro systémová rizika

Evropský systém finančního dohledu

Obsah

Předmluva	2
Shrnutí	4
Tiráž	7

Předmluva

Christine Lagardeová, předsedkyně
Evropské rady pro systémová rizika

Je mi velkým potěšením představit Vám třináctou výroční zprávu Evropské rady pro systémová rizika (ESRB) za období od 1. dubna 2023 do 31. března 2024. Tato zpráva, určená legislativním orgánům v Evropské unii a široké evropské veřejnosti, vysvětluje, jak ESRB plnila svůj mandát. Zpráva je důležitou součástí rámce ESRB pro transparentnost a odpovědnost.

Sledované období bylo poznamenáno náročným makroekonomickým prostředím, značnou volatilitou na finančních trzích a vysokou geopolitickou nejistotou. Bilance podniků i domácností se kvůli souběhu zpomalujícího růstu, vysoké inflace a restriktivních finančních podmínek ocitly pod tlakem. Ve druhé polovině roku 2023 jasně ukázala volatilita na trhu dluhopisů ve světě, jak zranitelné jsou i nadále finanční trhy vůči neřízeným

korekcím cen aktiv. Probíhající válka na Ukrajině a konflikt na Blízkém východě nám připomněly, že geopolitické napětí se může kdykoliv vyostřit. Všechny tyto faktory způsobily, že rizika pro finanční stabilitu zůstala vysoká.

Finanční systém EU prokázal během tohoto obtížného období odolnost, a to i během bankovních turbulencí ve Spojených státech a Švýcarsku v březnu 2023 a narušení globálních trhů s dluhopisy později v témže roce. Evropské banky měly na začátku tohoto období mnohem vyšší ukazatele kapitálu a likvidity než před globální finanční krizí. K této odolnosti přispěla i uvážlivá makrobezpečnostní politika. Události popsané v této zprávě však připomínají, jak důležité je zachovat obezřetnost a udržet, ne-li zvýšit odolnost celého finančního systému. V souladu s tím několik členských států zpřísnilo své makrobezpečnostní politiky – zejména ty, které se týkají kapitálových rezerv.

Významná část činnosti ESRB se během tohoto sledovaného období zaměřila na systémová rizika, která se dotýkají bankovních i nebankovních finančních institucí bez rozdílu. ESRB rozšířila soubor operačních politických nástrojů k řešení kybernetického rizika tím, že určila klíčové oblasti činnosti, včetně nástrojů pro řízení informací a koordinaci. Pokračovala také v posuzování systémových důsledků kryptoaktiv a decentralizovaného financování a dospěla k závěru, že by orgány měly posílit svou schopnost sledovat vývoj v kryptografickém ekosystému a jeho potenciálně rostoucí dopady na finanční stabilitu. ESRB dále společně s ECB navrhla postupný, cílený a rozšiřitelný makrobezpečnostní přístup k řešení klimatických rizik.

ESRB aktivně spolupracovala s legislativními orgány EU, aby zdůraznila, jak je důležité začlenit makrobezpečnostní hledisko do probíhajících regulačních reforem nebankovního finančního sektoru. ESRB vítá dokončení legislativních přezkumů, které se týkají **investičních fondů, pojišťoven a centrálního zúčtování**. Revidovaná pravidla pomohou řešit několik zranitelných míst, na něž upozornila ESRB. Již dlouho se očekává reforma nařízení upravujícího fondy peněžního trhu EU. V květnu 2024 Evropská komise zahájila cílenou **konzultaci**, aby

posoudila adekvátnost makrobezpečnostních politik pro nebankovní finanční zprostředkování. Jednou z priorit ESRB v roce 2024 bude přispět k tomuto důležitému procesu.

Během sledovaného období opustili své pozice v ESRB dva drazí a vážení kolegové. Ráda bych poděkovala Claudii Buchové, jejíž funkce místopředsedkyně Poradního technického výboru skončila poté, co byla jmenována předsedkyní Rady dohledu ECB. Claudia významně přispěla k činnosti ESRB a jsem ráda, že ESRB bude z jejích poznatků těžit i nadále v její nové roli. Velký dík a uznání patří také Ignaziu Viscovi, jehož funkční období jakožto člena Generální rady ESRB skončilo v říjnu 2023.

Christine Lagarde

předsedkyně ESRB

Shrnutí

V této výroční zprávě se hodnotí období od 1. dubna 2023 do 31. března 2024.

Rizika pro finanční stabilitu zůstala v roce 2023 a na začátku roku 2024 vysoká v důsledku náročného makroekonomického prostředí, značné volatility na finančních trzích a vysoké geopolitické nejistoty. Slabé vyhlídky hospodářského růstu, klesající ceny nemovitostí a přísné úvěrové podmínky vedly k obavám o schopnost dlužníků splácet dluhy a obecněji k obavám z cyklických rizik. Růst reálného HDP v EU v roce 2023 zpomalil, neboť se reakce měnové politiky na vysoké cenové tlaky promítala do reálné ekonomiky a fiskální podpora poskytovaná během koronavirové pandemie (COVID-19) byla postupně ukončována. Vysoká inflace v kombinaci s vyššími úrokovými sazbami celkově tlumila investice podniků a spotřebitelské výdaje domácností. Výzvu pro finanční stabilitu představovala ve druhé polovině roku 2023 rovněž významná volatilita, zejména v případě nebankovních sektorů a investorů s vysokými expozicemi vůči úrokovému riziku. Ke geopolitickým nejistotám navíc přispěla válka na Ukrajině spolu s nárůstem napětí na Blízkém východě ve druhé polovině roku 2023. Pokud jde o budoucí vývoj, další eskalace geopolitického napětí by mohla odhalit rizika pro finanční stabilitu.

Banky v EU dosáhly v roce 2023 vysokých zisků a zůstaly odolné vůči celosvětovému bankovnímu napětí. Zisky bank v EU v roce 2023 výrazně vzrostly, což bylo způsobeno vyššími čistými úrokovými výnosy, zatímco poměr úvěrů se selháním postupně klesal na historická minima. Výsledky celounijního zátěžového testu provedeného v roce 2023 Evropským orgánem pro bankovníctví (EBA) potvrdily, že banky v EU v případě nepříznivého scénáře, který kombinuje závažnou recesi v EU i ve světě, rostoucí úrokové sazby a vyšší úvěrové rozpětí, zůstanou odolné. To, že jsou banky v EU odolné, potvrdil i omezený dopad turbulencí na bankovních trzích v březnu 2023, kdy došlo ve Spojených státech ke kolapsu tří malých až středně velkých bank a v určitých částech švýcarského bankovního sektoru ke vzniku zranitelných míst, což vedlo k převzetí společnosti Credit Suisse ze strany UBS. Pokud jde o další vývoj, i přes vysokou ziskovost a odolnost bankovního sektoru EU v roce 2023 zůstávají rizika zvýšená. Plný dopad vysoké inflace a prudkého nárůstu úrokových sazeb se projeví až po určité době. Očekává se, že se úrokové marže sníží, což utlumí ziskovost bank v EU. V dlouhodobějším horizontu může slabý výhled hospodářského růstu spolu s přísnými podmínkami financování vést ke zhoršení kvality aktiv. Pokud by navíc přetrvávalo napětí na finančních trzích, mohla by se zvýšit rizika financování bank. Vzhledem k vysokému stupni nejistoty je nezbytné, aby banky zajistily svou odolnost, aby mohly odolat šokům při již tak utlumeném makrofinančním výhledu.

Probíhající práce na identifikaci systémových rizik v Evropském hospodářském prostoru (EHP) doplnila Evropská rada pro systémová rizika (ESRB) svým příspěvkem k zátěžovým testům evropských orgánů dohledu (ESA). Během sledovaného období ESRB vypracovala nepříznivé scénáře pro zátěžové testy fondů peněžního trhu a ústředních protistran, které v roce 2023 provedl Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA). Kromě toho ESRB vypracovala nepříznivé scénáře pro jednorázovou analýzu scénářů klimatických rizik „Fit for 55“.

jejíž výsledky budou zahrnuty do závěrečné zprávy, kterou Evropské komisi předkládají evropské orgány dohledu a Evropská centrální banka.¹

V období, na které se vztahuje tato výroční zpráva, se ESRB zabývala několika otázkami, které vyplývají z interakce mezi aktuálním hospodářským prostředím a zranitelnými místy ve finančním systému.² To zahrnovalo úvahy o možných poznacích získaných z bankovních turbulencí v březnu 2023, jako jsou důsledky u bank s většími úrokovými riziky. ESRB také pracovala na zlepšení sledování a měření systémové dimenze rizik likvidity.

Během období, kterým se zabývá tato zpráva, ESRB pracovala na několika důležitých meziodvětvových a přeshraničních otázkách politiky. V rámci této činnosti ESRB a ECB zveřejnily společnou zprávu o makroobezřetnostním rámci pro řízení klimatického rizika. ESRB také předložila návrhy opatření týkající se rizik pro finanční stabilitu, které souvisí s kybernetickými bezpečnostními incidenty, kryptoaktivy a decentralizovanými financemi. Její úvahy a návrhy směřují k tomu, aby zmírnily známá rizika a zranitelná místa, která se dotýkají celého finančního systému. ESRB společně s ECB také zvažila makroobezřetnostněpolitické důsledky vyšší inflace a prostředí vyšších úrokových sazeb, přičemž se zaměřila zejména na interakce mezi měnovou a makroobezřetnostní politikou v různých fázích cyklu. Tato meziodvětvová a průřezová činnost zahrnovala aktualizaci jejího hodnocení sektoru rezidenčních nemovitostí a další činnost, jež navazuje na vydání doporučení ESRB o expozicích týkajících se komerčních nemovitostí.³ Při aktualizaci svého hodnocení rezidenčních nemovitostí dospěla ESRB k závěru, že stabilizace na trzích rezidenčních nemovitostí byla příliš krátká na to, aby mohla podstatně změnit své hodnocení rizik z roku 2021.

ESRB pokračovala ve své práci na opatřeních specifických pro bankovní sektor. Ta zahrnovala příspěvek k probíhajícímu přezkumu makroobezřetnostního rámce ze strany Evropské komise. Dlouhodobá vize ESRB pro makroobezřetnostní politiku byla popsána v jejím **koncepčním dokumentu** z roku 2022, který nadále slouží jako základ pro příspěvky ESRB k přezkumu. Kromě toho probíhá další činnost s cílem lépe pochopit, jak řada členů ESRB v současné době uplatňuje koncept pozitivní neutrální sazby proticyklické rezervy.

ESRB pokračovala ve vývoji společného rámce pro nastavení makroobezřetnostní politiky pro banky na základě metodik, které poprvé navrhla v letech 2019 a 2021. Rámec pro nastavení makroobezřetnostní politiky umožňuje systematicky a kvantitativně porovnávat rizika pro finanční stabilitu s opatřeními makroobezřetnostní politiky, která byla přijata k jejich řešení, aby bylo možné hodnotit nastavení makroobezřetnostní politiky každé země jako neutrální, uvolněné nebo přísné. V lednu 2024 ESRB zveřejnila zprávu dokumentující další metodologický pokrok v tomto rámci.⁴ Kromě toho ESRB tento rámec využívala k podpoře i kritickému posouzení rozhodnutí členů ESRB v oblasti vnitrostátní makroobezřetnostní politiky.

¹ Více informací viz „**Fit for 55:Uskutečnění návrhů**“ na internetových stránkách Evropské komise.

² Viz také Box 1 „March 2023 banking turmoil: causes and main lessons for financial stability“.

³ **Doporučení Evropské rady pro systémová rizika ke zranitelným místům v sektoru komerčních nemovitostí v Evropském hospodářském prostoru (ESRB/2022/9)** (Úř. věst. C 39, 1.2.2023, s. 1).

⁴ Viz zpráva Kontaktní skupiny pro nastavení makroobezřetnostní politiky, sestavená Pracovní skupinou ESRB pro makroobezřetnostní nástroje, „**Improvements to the ESRB macroprudential stance framework**“, Evropská rada pro systémová rizika, leden 2024.

V reakci na nárůst cyklických rizik došlo v období, kterým se zabývá tato zpráva, ke zpřísnění makrobezpečnostních politik v několika členských státech EU. Byla přijata řada opatření týkajících se kapitálu, která souvisela především s proticyklickými kapitálovými rezervami (CCyB), jejichž cílem bylo především zpřísnění stávajícího nastavení makrobezpečnostní politiky. Byla rovněž přijata řada opatření týkajících se dlužníka (BBM), i když bez konkrétního celkového směru, pokud jde o zpřísnění nebo uvolnění nastavení makrobezpečnostní politiky jednotlivých zemí. Co se týče požadavků na agregovanou kapitálovou rezervu v celém EHP, rezervy ke krytí systémového rizika (SyRB) od pandemie celkově poklesly, což však bylo z velké části kompenzováno vytvářením v souhrnu podobného rozsahu proticyklických rezerv.

I přes opakované výzvy ESRB k regulatorním reformám v nebankovním finančním sektoru bylo mimo bankovní sektor dosaženo jen malého pokroku. Během období, kterým se zabývá tato zpráva, dokončily legislativní orgány EU svůj přezkum obezpečnostních pravidel, jimiž se řídí investiční fondy, pojistitelé a centrální zúčtování. Pokud jde o centrální zúčtování, ESRB spolupracovala s legislativními orgány na návrzích na zavedení požadavku na aktivní účet s cílem pomoci řešit obavy, které dříve zjistila ohledně expozic vůči určitým službám mezibankovního zúčtování poskytovaným řadou ústředních protistran ze Spojeného království. ESRB také stanovila možnosti řešení rizik týkajících se korporátního dluhu a nemovitostních investičních fondů z hlediska finanční stability. V rámci své činnosti sledování rizik v některých částech nebankovního finančního sektoru ESRB dále zveřejnila svou výroční zprávu „EU Non-bank Financial Intermediation Risk Monitor“.⁵ Vzala také na vědomí oznámení Evropské komise z ledna 2024 o zahájení cílené konzultace o makrobezpečnostních politikách pro nebankovní finanční zprostředkovatele v průběhu roku 2024. O odpovědi ESRB na tuto konzultaci bude pojednávat výroční zpráva příští rok.

ESRB jednala v souladu se svou odpovědností a splnila povinnosti podávat zprávy Evropskému parlamentu a veřejnosti. Za tímto účelem se předsedkyně ESRB zúčastnila dne 20. března 2023 veřejného slyšení před Hospodářským a měnovým výborem (ECON) Evropského parlamentu a také neveřejných jednání s předsedou a místopředsedou výboru ECON, aby projednali rizika pro finanční stabilitu. Pokud jde o odpovědnost vůči veřejnosti, vydala ESRB v červenci 2023 výroční zprávu za rok 2022. ESRB také uspořádala několik konferencí a seminářů na podporu diskuse o makrobezpečnostní politice. V rámci svého mandátu dále uspořádala výroční zasedání s Výborem evropských orgánů dohledu nad auditem (CEAOB) a se statutárními auditory globálně systémově významných finančních institucí se sídlem v EU a s pojistiteli. ESRB také uspořádala sedmou výroční konferenci, která se zaměřila na budoucí výzvy v oblasti finanční stability, včetně nově vznikajících rizik a možných regulatorních odpovědí zaměřených na jejich řešení.

⁵ **EU Non-bank Financial Intermediation Risk Monitor 2023**, Evropská rada pro systémová rizika, červen 2023.

Tiráž

© Evropská rada pro systémová rizika 2024

Poštovní adresa 60640 Frankfurt am Main, Německo
Tel. +49 69 1344 0
Internetové stránky www.esrb.europa.eu

Všechna práva vyhrazena. Reprodukce pro vzdělávací a nekomerční účely je povolena za předpokladu, že je uveden zdroj.

Specifická terminologie viz [glosář ESRB](#) (k dispozici pouze v angličtině).

PDF ISBN 978-92-9472-365-9, ISSN 1977-5121, doi:10.2849/140860, DT-AA-24-002-CS-N